

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

**COUNTERPART
INTERNATIONAL**

In partnership for
results that last.

QADINLARA QARŞI AYRI-SEÇKİLİYİN LƏĞVİ ÜZRƏ BMT KOMİTƏSİ

Alternativ hesabatın hazırlanması və təqdim edilməsi

Fərdi şikayətlər proseduru

1-ci MƏŞĞƏLƏ

***BMT-nin insan hüquqlarının müdafiəsi
mexanizmləri, müqavilə orqanları, qadınlara qarşı
ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğvi üzrə konvensiya və
qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğvi
komitəsi haqqında ümumi
məlumatlar***

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

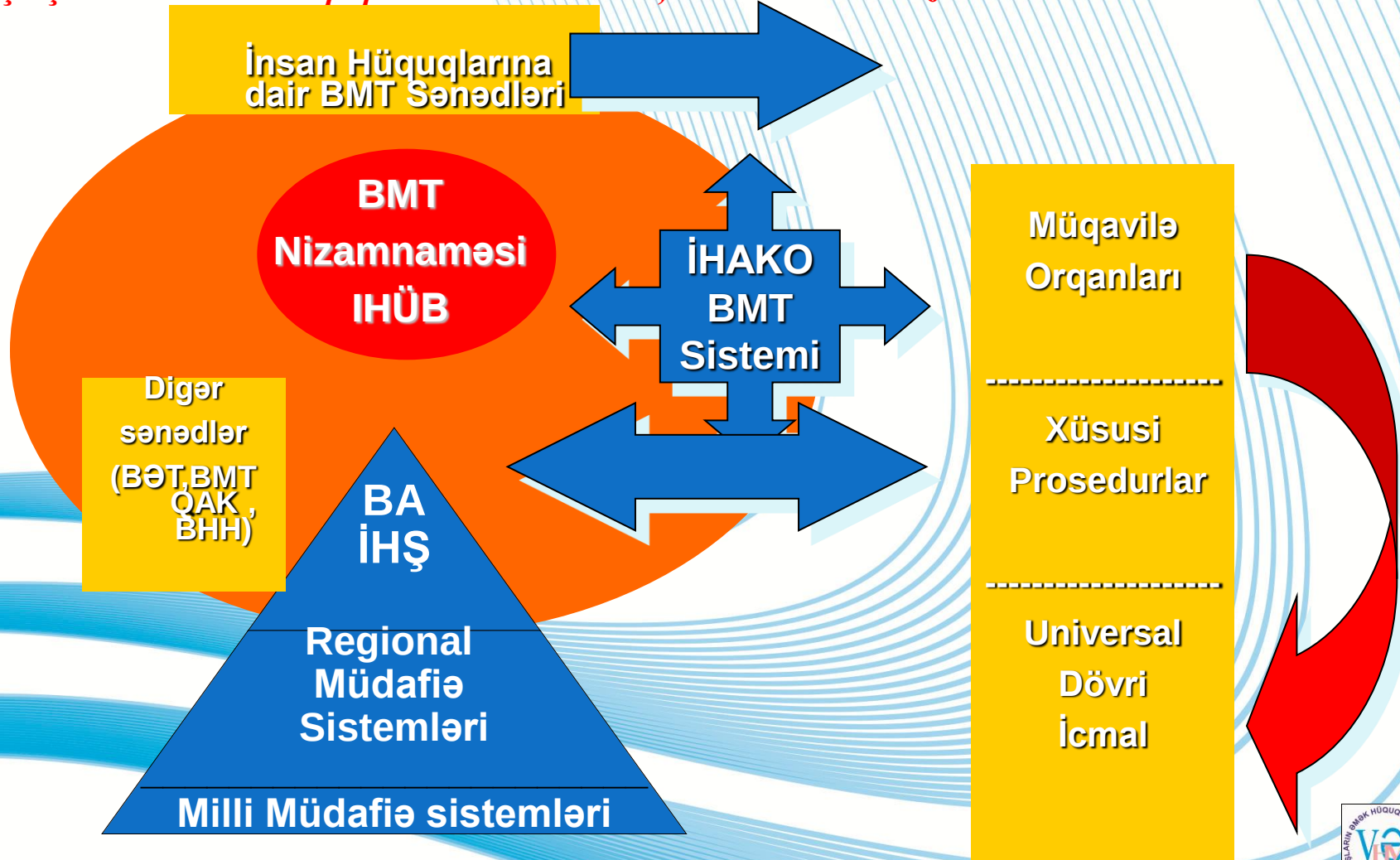

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL
In partnership for
results that last.

BMT çərçivəsində insan hüquqlarına dair sənədlər, sistem və mexanizmlər

BMT nin müqavilə orqanları

BMT çərçivəsində insan hüquqlarına dair 9 əsas Beynəlxalq müqavilə vardır. Onlardan biri-zorakı yoxlamalara dair Konvensiya hələ qüvvəyə minməmişdir.

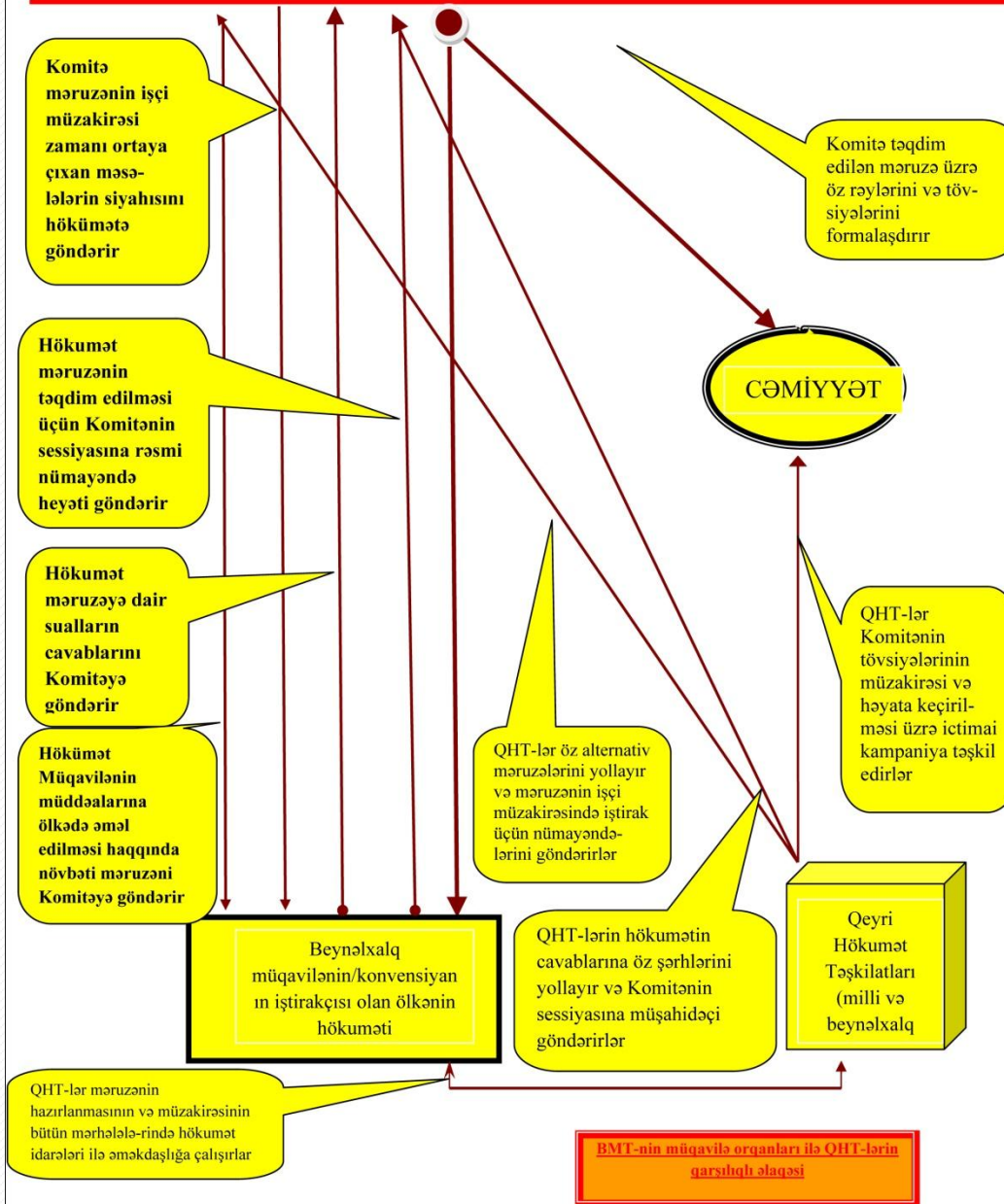
Bu razılaşmaların 8-i üzrə nəzarət mexanizmləri olan müqavilə orqanları fəaliyyət göstərir. Komitə adlanan bu orqanlar müstəqil ekspertlərdən təşkil olunur. Bu orqanlar BMT nin insan hüquqları üzrə müvafiq müqaviləsi əsasında yaradılıb. Bu orqaların əsas funksiyası iştirakçı dövlətlər tərəfindən müqavilələr üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsini müşahidə etməkdir. Komitələr müvafiq müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş müddəalara uyğun yaradılıb. Hazırda fəaliyyət göstərən Komitələr:

- İnsan Hüquqları Komitəsi
- İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar üzrə Komitə
- İrqi Ayır Seçkiliyin Ləğvi üzrə Komitə
- Qadınlara Qarşı ayrı-seçkiliyin Ləğvi üzrə Komitə
- İşgəncələr Əleyhinə Komitə
- Uşaq Hüquqları üzrə Komitə
- Əməkçi Miqrantlar üzrə Komitə
- Əlillərin Hüquqları üzrə Komitə

BMT-nin 5 Komitəsində həmçinin fərdi şikayətlərə baxılır.

BMT-nin MÜQAVİLƏ ORQANI

İştirakçı dövlətlərin beynəlxalq müqavilə/konvensiya üzrə
Öhdəliklərə əməl etmələrinə nəzarət edən Ekspertlər Komitəsi

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

**COUNTERPART
INTERNATIONAL**

In partnership for
results that last.

Qadınlara Qarşı Ayrı-Seçkiliyin bütün formalarının ləğvinə dair Konvensiya Qəbul olunması

Qadınlara Qarşı Ayrı-Seçkiliyin Bütün Formalarının Ləğvi üzrə Konvensiya BMT-nin Baş Assambleyası tərəfindən 1979-cy ildə qəbul edilmiş və ratifikasiya üçün açıq elan olunmuşdur. Konvensiya 1981-ci ilin sentyabrında 20 dövlətin ratifikasiya sənədlərinin qəbulundan sonra qüvvəyə minmişdir.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Konvensiyanın məzmunu

Konvensiya ailə vəziyyətindən, siyasi, iqtisadi, sosial, mədəni vəziyyətindən və baxışlarından aslı olmayaraq kişi və qadınların bərabər hüquqlara malik olmalarını təsbit etməklə kifayətlənir.

Konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlər hüquqi, siyasi və proqram xarakterli tədbirlər həyata keçirməklə qadınlara münasibətdə mövcud olan ayrı-seçkilik hallarını aradan qaldırmağı öhdəlik olaraq öz üzərlərinə götürürlər.

Bu öhdəliklər həyatın bütün sferalarını, o cümlədən nigah, ailə münasibətləri, həmçinin istənilən şəxs, təşkilat və təsisat tərəfindən qadınlara qarşı hər hansı ayrı-seçkiliyi aradan götürən müvafiq tədbirləri əhatə edir.

KONVENSIYANIN STRUKTURU

I hissə

- Diskriminasiya (maddə 1)
- Tədbirlər siyasəti (maddə 2)
- Əsas insan hüquqları və fundamental azadlıqlarının təminatı (maddə 3)
- Xüsusi tədbirlər (maddə 4)
- Cinslərin rolunda stereotiplər və mövhumat (maddə 5)
- Qadın alveri və fahişəliyin qarşısının alınmasına dair öhdəlik (maddə 6)

II hissə

- Siyasi və şəxsi həyat (maddə 7)
- Təmsilçilik (maddə 8)
- Vətəndaşlıq (maddə 9)

III hissə

- Təhsil (maddə 10)
- Məşğulluq (maddə 11)
- Sağlamlıq (maddə 12)
- İqtisadi və sosial imtiyazlar (maddə 13)
- Kənd qadınları (maddə 14)

IV hissə

- Hüquq (maddə 15)
- Nigah və ailə həyatı (maddə 16)

V hissə

- Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğvi Komitəsi (maddə 17)
- Milli Hesabatlar (maddə 18)
- Prosedur qaydalar (maddə 19)
- Komitənin iclasları (maddə 20)
- Komitənin hesabatları (maddə 21)
- Xüsusi agentliklərin rolu (maddə 22)

VI hissə

- Başqa müqavilələrin fəaliyyəti (maddə 23)
- İştirakçı dövlətin öhdəlikləri (maddə 24)
- Konvensiyanın idarə olunması (maddə 25-30)

Konvensiyanın müddəalarını təmin edən mexanizmlər

Konvensiyada iki əsas prosedur nəzərdə tutulur:

Hesabatların hazırlanması və təqdim olunması Proseduru

Konvensiyanın 18-ci maddəsinə uyğun olaraq iştirakçı dövlətlər, Komitədə baxılmaq üçün hazırkı Konvensiyanın müddəalarını yerinə yetirmək məqsədilə qəbul etdikləri qanunvericilik, məhkəmə, inzibati və ya digər tədbirlər haqqında və bu sahədə əldə edilən nəliyyətlər haqqında hesabat təqdim etmək öhdəliyi götürür.

İştirakçı dövlət Konvensiyanı ratifikasiya etdikdən sonrakı bir il ərzində ilk hesabat, sonrakı dövrlərdə isə hər 4 ildən bir dövrü hesabat təqdim etməlidir.

Dövlətlərarası prosedur

Konvensiyanın şərhı və ya tətbiqi ilə bağlı iki və daha çox dövlət arasında mübahisə yarandıqda və bu mübahisə danışıqlar yolu ilə həll oluna bilmədikdə tərəflərdən birinin xahişi ilə mübahisə, arbitraj araşdırmasına verilə bilər. Ərizənin verilməsindən 6 ay ərzində tərəflər arbitrajın təşkili ilə bağlı razılığa gələ bilməsələr, onda tərəflərdən biri Beynəlxalq Məhkəmənin Statusuna uyğun olaraq mübahisəni baxılmaq üçün Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinə verə bilərlər.

Lakin Konvensiyanın 29-cy maddəsinin 2-ci hissəsinə uyğun olaraq Konvensiyaya qoşulan dövlət dövlətlərarası prosedura bağlı olmamağına dair qeyd-şərt verə bilər və bununla da həmin prosedurdan imtina edə bilər.

Başqa prosedurlar

Konvensiyaya əlavə olunan Fakultativ Protokola qoşulmaqla dövlətlər daha iki proseduru qəbul edə bilərlər.

Bunlar:

- Fərdi şikayətlərin verilməsi və ona baxılması proseduru;
- Sistemativ və ciddi pozuntuların təhqiqatı.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

**COUNTERPART
INTERNATIONAL**

In partnership for
results that last.

Alternativ (kölgə, əks) hesabatlar

Hökumətlərin müvafiq BMT Komitələrinə təqdim etdikləri ilk və dövrü hesabatlara paralel və ya alternativ (kölgə, əks) məruzə və hesabatlar da təqdim oluna bilər. Belə məruzə və hesabatlar milli QHT-lər, insan hüquqlarını müdafiə və təşviq edən fərdlər, fərdlər qrupu və ya təsisatlar, Beynəlxalq QHT-lər, İnsan hüquqlarını müdafiə edən milli təsisatlar (məsələn Ombudsman) tərəfindən təqdim edilir.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL
In partnership for
results that last.

Qadınlara Qarşı Ayır-Seçkiliyin Ləğvi üzrə Komitə (tərkibi, səlahiyyətləri, sessiyalar, prosedurlar)

Qadınlara qarşı ayır-seçkiliyin ləğvi Komitəsi (CEDAW) Qadınlara Qarşı Ayır-Seçkiliyin bütün formalarının ləğvi üzrə Konvensiyanın 17-ci maddəsinə müvafiq olaraq yaradılmışdır.

Komitə yüksək mənəvi keyfiyyətlərə malik olan və konvensiyanın əhatə etdiyi məsələlər üzrə tanınmış 23 ekspertdən ibarətdir. Ekspertlər 4 il müddətinə seçilir və Komitədə onu təqdim edən dövlətin nümayəndəsi qismində deyil fərdi keyfiyyətdə çıxış edir. Komitə yarandığı vaxtdan, yəni 1982-ci ildən onun tərkibi bir istisna olmaqla həmişə müxtəlif peşələr üzrə ixtisaslaşmış (hüquqşünaslar, diplomatlar, müəllimlər, gender məsələləri üzrə ekspert) qadınlardan ibarət olub. Komitə ildə bir dəfə öz iclaslarını Nyu-York və ya Vyanada keçirir. Öz fəaliyyəti barədə Baş Məclisə İqtisadi və Sosial Şura (ECOSOC) vasitəsi ilə məruzə təqdim edir.

Komitənin əsas fəaliyyəti

Dövlətlərin dövrü hesabatlarına baxılması

Konvensiyanın 17-ci maddəsinə uyğun olaraq Komitənin vəzifəsi dövlətlərin Konvensiyanın müddəalarını yerinə yetirilməsi istiqamətində həyata keçirdikləri hüquqi, inzibati, qanunvericilik, məhkəmə və s. sahələr üzrə həyata keçirdiyi fəaliyyətlərinə dair hesabatına baxmaqdır.

Ümumi tövsiyələr

Konvensiyanın 21-ci maddəsinə uyğun olaraq Komitə hesabatı öyrənərək və müzakirə edərək, həmçinin dövlətlərdən digər informasiyaları əldə edərək ümumi xarakterli tövsiyələr verə bilər. Lakin bir çox hallarda tövsiyələr ümumi xarakterli olur ki, bu da dövlətlərə həmin tövsiyələrə etinasız yanaşmalarına imkan verir.

Komitənin əsas fəaliyyəti (ardı)

Komitənin fəaliyyətində QHT-lərin Rolu

Təvsiyələrin hazırlanmasında həmçinin milli və beynəlxalq QHT-lərin, insan hüquqlarını müdafiə edən təsisatların rolu böyükdür. QHT-lərin, xüsusən də qadın hüquqlarının müdafiəsi üzrə ixtisaslaşmış QHT-lərin və milli təsisatların məlumatları Komitə üçün olduqca qiymətli informasiya rolu oynayır.

Dövlətlər hesabat verərkən bir qayda olaraq problemləri ya göstərmir, yaxud onu “ütüləyib” təqdim edirlər. Xüsusən sistemik və total pozuntularla bağlı hökumətlər bir qayda olaraq susurlar. Belə olan halda qərəzsiz və neytral tərəflərin məlumatı əvəz olunmazdır. Bu keyfiyyətə cavab verən isə əsasən QHT-lərdir.

Komitənin əsas fəaliyyəti (ardı)

Fərdi şikayətlər

Komitə həmçinin fərdi şikayətləri (məlumatları) qəbul edir, baxır və qərar qəbul edir. Qadınlara münasibətdə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğvi üzrə Konvensiyaya əlavə olunan fakultativ protokol iştirakçı dövlətlərə qarşı fərdi şikayətlər (məlumatlar) verməyə imkan verir. 1999-cu ilin oktyabr ayının 6-da BMT-nin Baş Assambleya Konvensiyaya əlavə olunan fakultativ protokol qəbul etdi və onu rəififikasiya üçün açıq elan etdi. 22 dekabr 2000-ci il tarixində protokol zəruri ratifikasiya səslerini toplayaraq qüvvəyə mindi.

Fakultativ Protokola qoşulan ölkələrin yurisdiksiyası altına düşən şəxslər, şəxslər qrupu və ya onların adından Komitəyə fərdi şikayət (məlumat) göndərilə bilər. Bir şərtlə ki, onlar Konvensiyada əks olunan hüquqlardan biri və bir neçəsi həmin şəxsə (qrupa) münasibətdə pozulmuş olsun və ya pozulması ehtimal edilsin.

2-ci MƏŞĞƏLƏ

ALTERNALTERNATİV (KÖLGƏ, ƏKS) HESABATLAR

ONLARIN HAZIRLANMASI, VERİLMƏSİ PROSEDURLARI

BMT-nin Qadınlara Qarşı Ayır Seçkiliyin ləğvi Komitəsinə Alternativ Hesabat verməyin hüquqi əsasları

Konvensiyanını 22-ci maddəsində göstərilir ki, “İxtisaslaşdırılmış təsisatlar, hazırkı Konvensiyanın onların fəaliyyət sferasına daxil olan müddəalarının həyata keçirilməsi məsələlərinə baxılarkən, onda təmsil olunmaq hüququna malikdirlər. Komitə ixtisaslaşdırılmış təsisatlara onların fəaliyyət sferasına daxil olan sahələrdə Konvensiyanın həyata keçirilməsi barədə məruzələr təqdim etməyi təklif edə bilər”.

“İxtisaslaşmış təsisatlar” sırasına QHT-lər də daxildir.

Alternativ hesabatı nə vaxt hazırlamaq olar

Alternativ Hesabatlar bir qayda olaraq hökumətin dövrü hesabatı Komitənin rəsmi veb sahifəsində yerləşdirdikdən sonra təqdim olunur. QHT-lər hesabat veb sahifəsinə yerləşdirilənə qədər onu əldə edə bilsə onda hesabatı hazırlamaq üçün daha çox vaxt əldə etmiş olurlar. Hesabatları əldə etmək üçün Komitənin veb sahifəsinə baş çəkmək lazımdır.

[http:// www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/ sessions.htm](http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/sessions.htm)

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Azərbaycanda praktika necədir?

Azərbaycanda təşəkkül tapmış praktika belədir ki, maraqlı tərəflər hökumət məruzəsini bir qayda olaraq müvafiq Komitənin veb sahifəsindən əldə edirlər. Lakin son illərdə bəzi cavabdeh mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı məruzəni həmçinin öz rəsmi veb sahifələrində yerləşdirirlər. Belə olmadıqda maraqlı tərəflər informasiya əldə etmək haqqında qanuna uyğun olaraq informasiya sorğusu verməklə məruzəni əldə edə bilirlər.

Qadınlara Qarşı Ayrı Seçkiliyn Ləğvi üzrə Komitəyə dövlət tərəfindən təqdim olunan məruzə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri Dövlət Komitəsinin rəsmi veb sahifəsində yerləşdirilməlidir.

<http://www.scfwca.gov.az/>

Hesabatı hazırlamağa nə vaxt başlamaq olar

QHT-lər və ya milli QHT koalisiyaları, hesabat hazırlamaqda maraqlı olan digər təsisat və qruplar hökumət məruzəsinin hazır olmasını gözləməməlidirlər. Hesabat hazırlamaq üçün hazırlıq işləri xeyli vaxt və resurs tələb edir. Ona görə də fəaliyyətə daha əvvəldən başlamaq lazımdır. Bunun üçün hesabatlar (məruzələrin təqdim edilmə) dövrü arasındakı illər ərzində aşağıdakı əsas fəaliyyətlər həyata keçirilməlidir:

Əvvəlki məruzə üzrə hökumətə Komitə tərəfindən təqdim edilmiş ümumi xarakterli irad və tövsiyələrin yerinə yetirilməsinin izlənilməsi;
Ölkədə Konvensiyanın müddəalarının təmin edilməsinə yönələn qanunvericilik, məhkəmə, inzibati və s. sahələrdə həyata keçirilən fəaliyyətlərə dair məlumatların toplanılması;
Ayrı-ayrı, total və sistemativ pozuntularla bağlı monitorinqlərin keçirilməsi.

Alternativ hesabatın təqdim edilməsinin əsas məqsədləri

Konvensiyada əks olunan insan hüquqlarına əməl edilməsinin vəziyyətinə dair tam mənzərənin BMT-nin müqavilə orqanı (Komitə) tərəfindən əldə edilməsinə yardım etmək;

Müqavilə orqanının hesabatla bağlı qeyd şərtləri və tövsiyyələrinin daha dolğun və problemlə məsələlərə yönəlməsinə nail olmaq;

Dövlətlərin gələcək hesabatları daha ciddi hazırlamağa təşviq (yönəltmək) etmək;

Alternativ hesabatı hazırlamaq və verməklə ictimai diqqəti dövlət hesabatına yönəltmək;

Dövlətin Konvensiya üzrə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirəməsi üçün beynəlxalq mexanizmlərdən istifadə etmək.

Alternativ hesabatın strukturu

Alternativ hesabatın hazırlanmasında bin neçə təşəkkül tapmış praktika vardır.

Bunlar əsasən aşağıdakılardır:

Konvensiyanın maddələri üzrə;

Konvensiyada əks olunmuş hüquqların qruplaşdırmaqla;

Qadınlara dair ölkədə mövcud olan ümumi vəziyyətə dair hesabat şəklində.

Qadınlara qarşı ayrı seçkiliyin bütün formalarının ləğvi üzrə Konvensiyada hissələr mövcuddur. Bu baxımdan müvafiq Komitəyə alternativ hesabatı həmçinin, hissələr üzrə aparmaq olar.

Alternativ hesabatın ekspertlər tərəfindən asan öyrənilməsi üçün onun hökumət hesabatının strukturuna uyğun hazırlanması məqsədəuyğundur. Məsələn: Əgər hökumət öz məruzəsini maddələr üzrə hazırlamışdırsa, onda QHT-lərdə öz hesabatlarını bu şəkildə, əgər hökumət məruzəni qruplar (eyni hüquqların qruplaşdırılması mülki, siyasi, sosial və s.) üzrə hazırlayıbsa onda QHT-lər də belə hazırlasa yaxşı olar.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Alternativ hesabatın əhatəliliyi

Alternativ hesabat hazırlayan tərəf Konvensiyada əks olunan bütün hüquqları əhatə edərsə bu çox yaxşı qiymətləndirilir.

Bununla belə Konvensiyada əks olunan konkret hüquqlar üzrə ixtisaslaşmış təsisatlar yalnız konkret hüququ əks etdirən maddə və ya maddələr qrupu üzrə də alternativ hesabat hazırlaya bilər.

Eyni zamanda resurslar nəzərə alınmaqla və Konvensiyada nəzərdə tutulan bütün hüquqlar deyil onun bir və ya bir neçə maddəsi və ya bir və ya daha çox hissəsi üzrə də alternativ hesabat hazırlamaq olar.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Alternativ hesabatın əhatəliliyi (Ardı)

Alternativ hesabat maddələr üzrə hazırlandıqda mövcud praktikaya uyğun olaraq maddələr hesabatı daxil edilir və sonra hökumətin hesabatına alternativ (paralel, əks) olan nöqtəyi nəzər daxil edilir.

Hissələr üzrə alternativ hesabat aşağıdakı şəkildə qruplaşdırıla bilər:

1-ci hissə: Diskriminasiya (maddə 1), Tədbirlər siyasəti (maddə 2), Əsas insan hüquqları və fundamental azadlıqlarının təminatı (maddə 3), Xüsusi tədbirlər (maddə 4), Cinslərin rolunda stereotiplər və mövhumat (maddə 5), Qadın alveri və fahişəliyin qarşısının alınmasına dair öhdəlik (maddə 6).

2-ci hissə: Siyasi və şəxsi həyat (maddə 7), Təmsilçilik (maddə 8), Vətəndaşlıq (maddə 9).

3-cü hissə: Təhsil (maddə 10), Məşğulluq (maddə 11), Sağlamlıq (maddə 12), İqtisadi və sosial imtiyazlar (maddə 13), Kənd qadınları (maddə 14).

4-cü hissə: Hüquq (maddə 15), Nigah və ailə həyatı (maddə 16).

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

**COUNTERPART
INTERNATIONAL**

In partnership for
results that last.

Alternativ hesabat hazırlanarkən əsas nələri nəzərə almaq lazımdır?

Alternativ hesabat hazırlanarkən Komitənin müəyyən etdiyi prinsip və qaydalara əməl etmək;

Hesabatda konkretliyi gözləmək. Hesabatın həcmi mümkün qədər az etmək;

Konvensiyada əhatə olunmuş hüquqlardan kənara çıxmamaq;

Hesabata tövsiyələr daxil etmək;

Hesabatı BMT-nin işçi dillərindən birində, daha yaxşı olar ki, ingilis və ya fransız dilində hazırlamaq. Əgər hesabat BMT-nin rəsmi dillərindən birində hazırlanmışdırsa (məsələn rus dilində) onda hesabatın ingilis dilində rezumesini hesabata daxil etmək;

Alternativ hesabatı Komitəyə hökumət məruzəsi təqdim olunduqdan sonra, mümkün qədər tez müddətdə (məsələn 6 ay müddətində) göndərmək.

QHT-lərin tövsiyə və təklifləri

Alternativ hesabatə tövsiyələrin daxil edilməsi

Alternativ hesabatda qadınların hüquq bərabərliyinin təmin olunmasına, onlara münasibətdə mövcud olan ayrı seçkilik hallarının aradan qaldırılmasına, qadınlara qarşı zorakılığın ləğvinə yardım edə biləcək hüquqi, inzibati, siyasi və s. tədbirlərə dair konkret tövsiyələrin yer alması zəruridir.

Tövsiyələr hazırlanarkən nəzərə alınmalıdır:

Tövsiyələr konkret problemə və onun həlli yollarına dair olmalıdır;

Tövsiyə prioritet təşkil edən problemlərə dair olmalıdır;

Tövsiyələrdə hökumətlərin mövcud problemi aradan qaldırmasında QHT-lərin iştiraka cəlb olunması mexanizmləri əks olunarsa yaxşı olar.

Tövsiyələr hüquqi, siyasi, ictimai, sosial və sahələr üzrə bölünməli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, yeni normaların qəbulu və praktikada olan qüsurların aradan qaldırılmasına yönəlməlidir.

Tövsiyələr hər maddə üzrə (və ya hüquqlar qrupu üzrə) hazırlanmış alternativ hesabatın sonunda və ya bütöv hesabatın sonunda yerləşdirilə bilər.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

**COUNTERPART
INTERNATIONAL**

In partnership for
results that last.

ALTERNATİV HESABATIN GÖNDƏRİLMƏSİ VƏ SESSİYADA İŞTİRAK QAYDALARI

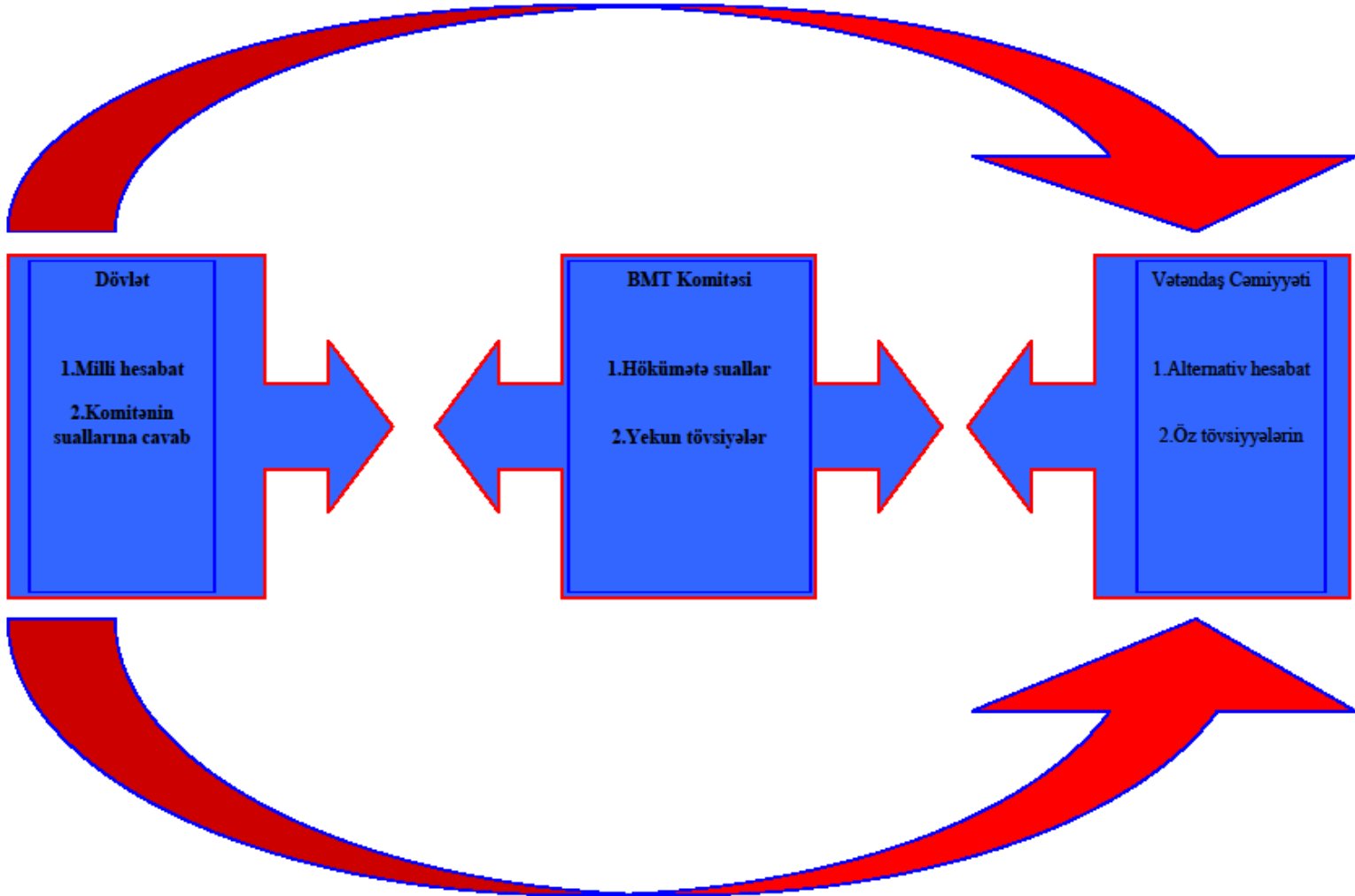

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL
In partnership for
results that last.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Komitənin sessiyasının təqribi vaxtı müəyyən edildikdən sonra BMT İnsan Hüquqları üzrə Ali Baş Komissarının ofisi hökumətin hesabatını müvafiq Komitənin veb sahifəsində yerləşdirir. Hökumət hesabatının yerləşdiyi vaxtdan sonra əlavə məlumatların qəbulu üçün müəyyən edilən son müddətə qədər Alternativ hesabat veb sahifəsində yerləşdirilmək üçün göndərilə bilər. Yaxşı olar ki, alternativ hesabat mümkün qədər tez göndərilsin. Bu zaman ekspertlər onunla yaxşı tanış olmaq üçün daha çox vaxt imkanına malik olurlar. Sizin hesabatınız **“Komitəyə daxil olan məlumatlar”** bölməsində yerləşdiriləcəkdir.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Alternativ hesabatın təqdim olunması üçün onu həm elektron poçt yolu ilə, həm də poçt vasitəsi ilə göndərmək mümkündür. Son illərdə İKT-nin inkişafı imkan verir ki, belə materiallar elektron poçt vasitəsi ilə göndərilsin. Alternativ hesabatın WORD formatında göndərilməsi daha məqsədə uyğundur. Baxmayaraq ki, bəzi təşkilatlar hesabat və məlumatlarını həmçinin PDF formatında göndərirlər. Alternativ hesabat İHABK ofisinin katibliyinin e-ünvanına və ya müvafiq məsul şəxsə göndərilə bilər. E-ünvanlar:

BSmith@ohchr.org; **cedaw@ohchr.org**

Nəzərə alın ki, məsul şəxsin adına olan e-ünvan dəyişə bilər (onun əvəzinə başqa şəxsin təyin olunması və ya başqa səbəblərdən). Odur ki, hesabatı göndərməmişdən əvvəl Komitənin sahifəsindən dəqiq ünvanları öyrənin: **<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/sessions.htm>**

Əlavə informasiya əldə etmək üçün suallarınızı aşağıdakı e-mail ünvanına göndərə bilərsiniz:

cedaw@ohchr.org

Alternativ hesabatı poçt ünvanına da göndərmək olar:

CEDAW Secretariat

Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)

Palais Wilson 52, rue des Paquis. CH-1201 Geneva – Switzerland

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Sessiyada iştirak üçün akkreditasiya

Müşahidəçi qismində sessiyanın işində iştirak etmək istəyən bütün maraqlı tərəflər bunun üçün müəyyən edilmiş qaydada qeydiyyatdan keçməlidirlər.

QALK praktikasına görə QHT nümayəndələri aşağıdakı səhifəyə daxil olmaqla qeydiyyatdan keçə bilirlər:

<http://esango.un.org/irene/index.html?page=viewContent&nr=17702&type=8§ion=8>

Bütün digər müşahidəçilər əvvəlcədən akkreditasiya anketini doldurmalı, onu imzalamalı və müvafiq ünvana göndərməlidir. Anket formasını bu səhifədən əldə etmək olar.

<http://goo.gl/261iF>

Anket forması dəqiq doldurulmalıdır və orada tələb olunan rekvizitlər göstərilməlidir (ünvan, şəkil, pasportun seriyası və nömrəsi, vaxtı, sessiyada iştirak günlərinin sayı, telefon, e-mail və s.)

Doldurulmuş anket imzalandıqdan sonra cedaw@ohchr.org ünvanına göndərilir.

Lakin onun orijinalını özünüzlə götürməlisiz.

Sessiyaya gələrkən həmin orijinal nüsxəni BMT nin Cenevrə (Sessiya Nyu-Yorkda keçirildikdə isə müvafiq göstərilən ünvana) bölməsinin binasının girişindəki təhlükəsizlik xidmətinə təqdim edib buraxılış bəci əldə edirsiniz.

Ünvan belədir: **Palais des Nations, Security Entrance, Pregny Gate, 8 - 14 Avenue de la Paix, 1211 Geneva 10.**

Sessiyanın özü isə yuxarıda göstərilən ünvanda- **Palais Wilson**da keçirilir.

Diqqət: Sessiya həmçinin BMT-nin Nyu-York şəhərində yerləşən əsas binasında da keçirilə bilər. Bu zaman ünvanlarla və akkreditasiya ilə bağlı əlavə məlumatlar Komitənin veb sahifəsində yerləşdirilir.

NGO Documents for CEDAW Meeting

c/o OHCHR/Gaynel Curry (Ms.)

Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR)

New York Office - Room DC1 - 511

One United Nations Plaza, New York, NY 10017

Ekspertlər üçün brifinq

BMT Komitələrinin praktikasnda sessiya ərəfəsində (adətən 1 gün əvvəl) insan hüquqlarını müdafiə edən və akkreditasiyadan keçmiş maraqlı tərəflər Komitə ekspertləri üçün brifinq keçirir və əsas məqamlarla bağlı şifahi bəyanat və ya məlumatlar verirlər və ekspertlərin suallarını cavablandırırlar.

Bir qayda olaraq akkreditasiyadan keçmiş bütün şəxslər üçün bu tədbir açıq olur. Lakin bunun üçün əvvəlcədən veb sahifəsində göstərilən ünvanlara sifariş göndərmək də mümkündür.

Bunun üçün aşağıdakı ünvanlara məlumat verilməsi zəruridir iwraw-ap@iwraw-ap.org və ya iwraw_ap@yahoo.com

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Digər görüşlər və məlumatların yayılmasına dair
Sessiyanın gedişi dövründə QHT-nümayəndələrinin və digər
müşahidəçilərin sessiyanın gedişinə hər hansı müdaxiləsi
mümkün deyildir.

Sessiya ərəfəsində və onun gedişində (iclasdan əvvəl, fasilələrdə)
ekspertlərlə ayaqüstü müzakirələr aparmaq və fasilələr zamanı
onlarla ünsiyyətdə olmaq imkanı olur.

Eyni zamanda iclas zalında yerləşdirilən **Promotion table**-də
müxtəlif çap məhsulları (disklər və s.) qoymaq mümkündür.

Nəticələrin izlənilməsi (monitorinqi)

Sessiyadan bir müddət sonra Komitə ümumi xarakterli iradlarını və tövsiyyələrini iştirakçı dövlətə təqdim edir. İştirakçı dövlət növbəti hesabat dövrünə qədər həmin təklif, irad və tövsiyyələrlə bağlı tədbirlər həyata keçirməli və bu barədə Komitəyə məlumat verməlidir. QHT-lər hesabat dövründə bu təklif, irad və tövsiyyələrin yerinə yetirilməsini izləmək (follow up) imkanına malik olur. Bunun edilməsi həmin təşkilata növbəti alternativ hesabatı daha mükəmməl hazırlamağa imkan verir. Komitənin yekun tövsiyyələri də veb sahifəsində BMT-nin işçi dillərində yerləşdirilir.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

3-cü MƏŞĞƏLƏ

MƏLUMATLARIN TOPLANMASI (MONİTORİNG)

Məlumatları necə toplamalı

Hesabatın hazırlanması üçün zəruri olan məlumatların toplanılması üçün qanunvericilik, məhkəmə, iqtisadi, sosial, siyasi, mədəni və s. sahələrdə həyata keçirilən fəaliyyətlərin, o cümlədən Komitənin qeyd şərtlərinin yerinə yetirilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərin monitoringin keçirilməsidir.

Monitoring

İnsan hüquqlarının monitoringi- qarşıya qoyulan məqsədə qeyri zorakı yolla dəyişikliyə nail olmaq məqsədi ilə müəyyən edilmiş sahə üzrə ictimai reallığın planlaşdırılmış, sistemləşdirilmiş və qəbul olunmuş sxem əsasında tədqiq olunmasıdır (**İnsan Hüquqları üzrə Helsinki Fondunun tərif**)

Monitoring həmçinin

- ◆ müşahidə sistemi, qiymətləndirmə və analizdir;
- ◆ təsirlərin aradan qaldırılması üçün həyata keçirilən tədbirlərin nəticələrinin qiymətləndirilməsi üçün alətdir;
- ◆ vətəndaş cəmiyyətinin təsirlərin qeydə alınması və aradan qaldırılması prosesində iştirakı formasıdır və s.

Monitoring necə həyata keçirilir?

Fasiləsiz həyata keçirilir;

Əldə olunan məlumatlar dəyişiklik edilmədən qeydə alınır

Planlaşdırılan fəaliyyətlə faktiki fəaliyyət müqayisə olunur

Əldə olunan informasiya əsasında yekun rəy (hesabat) hazırlanır

Nəticələrə uyğun olaraq strategiya müəyyənləşdirilir

Müxtəlif fəaliyyətlər həyata keçirilir (hüquqi, ictimai, maarifləndirici
və s.)

MONİTORİNG MƏRHƏLƏLƏRİ

Hazırlıq mərhələsi

İşçi qrupunun formalaşdırılması

Sosial əhəmiyyətli proqramın seçilməsi, ictimai monitoringin keçirilməsi üçün vəzifələrin müəyyənləşdirilməsi

Monitoringin büdcəsinin və tədbirlərin plan-qrafikinin hazırlanması

Monitoring obyektlərinin müəyyənləşdirilməsi

Ekspert analitiklərin müəyyənləşdirilməsi

Layihə iştirakçılarının müəyyənləşdirilməsi

Ekspertlər üçün texniki tapşırıqların hazırlanması

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Monitoring üçün işin təşkili

Monitoring subyektləri ilə kommunikasiyanın qurulması
Ekspert-analitiklərə texniki tapşırıqların təqdim olunması

Analitik tədqiqatların təşkili

- məlumatların toplanması
- göstəricilərin analizi
- faktiki və planlaşdırılan göstəricilərin tutuşdurulması
- analitik qeydlərin aparılması (nəticələr, qənaətlər, tövsiyyələr)

Sorğuların keçirilməsi

- respondentlərin müəyyənləşdirilməsi
- sorğunun təşkili
- nəticələrin işlənilməsi

Yekun mərhələ

Nəticələrdən istifadə strategiyasının müəyyən olunması;

Yekun nəticələrin yayılması (nəşri, göndərilməsi və s.)

Monitorinqin nəticələrinin və tövsiyələrin ictimai müzakirəsinin təşkili

Şəffaflığın təmin olunması (yaxud başqa) üçün fəaliyyətlərin təşkili

-hüquqi fəaliyyət

-ictimai fəaliyyət

-maarifləndirici fəaliyyət

-lobbiçilik fəaliyyəti

Layihə üzrə yekun hesabatın hazırlanması.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

MONİTORİNG TEXNOLOGİYASI

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi monitoring elə həyata keçirilməlidir ki, sonradan tərəflər onun nəticələrini şübhə altına ala bilməsinlər. Bu baxımdan monitoring prosesində metodların və alətlərin düzgün müəyyənləşdirilməsi mühüm amildir. Hər bir monitoring üçün fərqli metod və alətlər tətbiq oluna bilər. Lakin bütün monitoringlər üçün aşağıdakı metodlar tətbiq oluna bilər.

Metodlar və alətlər

Statistik analiz

Hüquqi analiz

Sorğu

İntervü

Foks-qruplar

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Monitoring texnologiyası

İNFORMASIYA MƏNBƏYİ-TEXNİKA-MONİTORİNG ALƏTLƏRİ

MƏNBƏLƏR	TEXNİKA	ALƏTLƏR
A) Yazılı mənbələr		
Normativ aktlar	Normativ aktların analizi	Monitoring konsepsiyasının sxemi Tədqiqat üçün suallar
Qərarlar, tövsiyələr, daxili sənədlər	sənədlərin Analizi	Analiz üçün sorğu vərəqi
	Məhkəmə və ya inzibati işlərin tədqiqi	Məhkəmə və inzibati işlərin tədqiqi üçün sorğu vərəqi
Tədbirlərə dair göstəricilərin xülasəsi	Statistik göstəriciləri təkrar analizi	Monitoring konsepsiyasının sxemi Tədqiqat üçün suallar
Yazışmalar Şikayətlər	Şikayətlərin analizi	-----
KİV	KİV-in analizi	Tədqiqat üçün suallar
B) Personal mənbələr		
Aidiyyəti cavabdeh qurumlar: Rəhbərlik, işçilər, müştərilər, onların ailələri, aidiyyəti proseslərə bağlı olan başqa şəxslər,	Strukturlaşmamış intervülər	-----
İctimai qruplar: Təşkilat liderləri, nüfuz sahibləri, qrup üzvləri, məmurlar, qruplarla iş birliyində olan vəzifəli şəxslər, jurnalistlər, qruplara daxil olmayan şəxslər	Foks-qruplar	Diskussiyanın sxemi
	İstiqamətlənmiş intervülər	İntervü üçün göstəricilərin siyahısı
	Sorğu vərəqi əsasında intervü	Sorğu vərəqi
	Anketləşmə	Anket
C) Bilavasitə mənbələr- müşahidə və ölçülər		
Mövzu üzrə informasiya İnsanların (necədirlər, özlərini necə aparırlar) Obyektlər Əşyalar Hadisələr	Daxil olmaqla (qrupa daxil olmaqla) müşahidə	Müşahidə vərəqi
	Daxil olmadan müşahidə (aşkar və ya gizli)	
	Eksperiment	Eksperimentin ssenaris
	Fiziki ölçü	Konkret rəqəmlərə aid sualların siyahısı
	İzləmə texnikası	-----

4-cü MƏŞĞƏLƏ

FƏRDİ ŞİKAYƏTLƏR PROSEDURU
ŞİKAYƏTİN VERİLMƏ ƏSASLARI,
QAYDALARI VƏ NƏTİCƏLƏRİ

Fərdi şikayət (məlumat) vermək üçün hüquqi əsas

Mülki və Siyasi Hüquqlara dair Beynəlxalq Paktda olduğu kimi Qadınlara Qarşı Ayrı-Seçkiliyin Bütün Formalarının ləğvinə dair Konvensiyada əks olunan hüquqlardan birinin və ya bir neçəsinin pozulması halında və ya pozulması ehtimal olunduqda Qadınlara Qarşı Ayrı-Seçkiliyin Ləğvi Komitəsinə fərdi şikayət (məlumat) təqdim etmək olar.

Paktda olduğu kimi burada da dövlətə qarşı şikayət o zaman verilə bilər ki, dövlət Konvensiyaya əlavə olunan Fakultativ Protokolu ratifikasiya etsin və bununla da, Komitənin fərdi şikayətlərə baxmaq üzrə səlahiyyətlərini tanısin.

Fakultativ Protokol ayrıca beynəlxalq müqavilədir. Bu baxımdan o dövlətlər tərəfindən ratifikasiya olunmalıdır.

Azərbaycan Respublikası protokolu 6 iyun 2000-ci il tarixində imzalamış və 1 iyun 2001-ci ildə ratifikasiya etmişdir.

Şikayəti kim verə bilər, şikayət üçün nə təqdim olunmalıdır və bu nə vaxt edilə bilər?

Prosedur qaydalara görə şikayət (məlumat) şəxsin və ya şəxslər qrupunun adından göndərilə bilər. Əgər Siz şikayəti başqa bir şəxsin və ya şəxslər qrupunun adından verirsinizsə onda həmin şəxslərin buna razılığının olmasını sübut etməlisiz və ya onların razılığı olmadan verməyinizin səbəblərini əsaslandırmalısınız.

Şikayətin verilməsi üçün vaxt məhdudiyyəti qoyulmur, lakin şikayətin ağılabatan müddətlərdə verilməsi şikayətin qəbulolunan hesab olunması və mahiyyəti üzrə baxılması üçün şansları artırır.

Prosedura dair məlumat

Əgər şikayət qeydə alınırırsa, onda Komitə məqbulluluq məsələsini və şikayətin mahiyyəti üzrə baxılmasını eyni vaxtda həyata keçirə bilər. Əleyhinə şikayət verilmiş dövlətin şikayətin məqbul olması və mahiyyəti üzrə öz baxışlarını təqdim etməsi üçün 6 ay vaxt müəyyən edilir. Bu edildikdən sonra şikayətçiye (və ya onun adından şikayəti verənə) öz iradlarını bildirmək üçün müəyyən vaxt verilir. Bundan sonra şikayətin Komitədə baxılması hazır hesab olunur.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Prosedura dair məlumat (ardı)

Müəyyən hallarda Komitə başqa prosedurdan istifadə edə bilər. Vaxtdan səmərəli istifadə üçün Komitə dövləti və şikayətçini əlavə səylərdən azad edərək şikayətə başqa qaydada baxa bilər.

Məsələn, əgər şikayətin məqbulluluğu əvvəlcədən şübhə doğurursa, onda Komitə şikayətçiye əlavə şərh üçün təklif verə bilər. Belə halda Komitə məqbulluluq məsələsinə baxır və əgər şikayət məqbul hesab edildikdə, onun mahiyyəti üzrə baxılması fazasına keçir.

Belə olan halda dövlətə öz baxışlarını təqdim etməyə, şikayətçiye isə bununla bağlı şərh verməyə əlavə vaxt verilir. Bütün hallarda mövcud olan praktika və prosedurdan fərqli hallar olduqda şikayətçiye bu barədə əvvəlcədən məlumat verilir.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Təxirəsalınmaz xüsusi hallar

Fakultativ Protokolun 5-ci maddəsinə uyğun olaraq Komitə iştirakçı dövlətə zəruri hesab edilən qısa müddətlər çərçivəsində təcili tədbirlər görmək üçün xahiş məktubu göndərə bilər. Belə xahişin məqsədi sonradan qarşısıalınmayan və bərpa oluna bilməyən hüquq pozuntusunun qarşısının alınması məqsədi ilə edilir.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Global Civil
Society Strengthening

COUNTERPART
INTERNATIONAL

In partnership for
results that last.

Məqbulluğa dair əlavə tövsiyələr

Fakultativ Protokolun 4-cü maddəsinə əsasən verilən şikayətin məqbul hesab edilməsi üçün aşağıdakı şərtlər vacibdir:

1. Komitə şikayətə yalnız o zaman baxır ki, bütün mümkün olan ölkədaxili mexanizmlərdən istifadə edilsin. İstisna yalnız o zaman ola bilər ki, ölkədaxili mexanizmlər səmərəsiz olsun və ya şikayətə baxılma lüzümsuz ləngidilsin və real nəticənin olmayacağı əvvəlcədən belli olsun;

Şikayət o zaman məqbul hesab edilmir ki:

Komitə əvvəllər bu şikayətə baxmışdır və ya bu şikayət digər beynəlxalq prosedurlar əsasında başqa beynəlxalq qurumlarda baxılmışdır və ya baxılmaqdadır;

Şikayət Konvensiyanın müddəalarına uyğun deyil;

Şikayət aşkar surətdə əsassızdır və ya kifayət qədər əsaslandırılmayıb;

Şikayətdə hüquqlardan sui-istifadə halları vardır;

Şikayətdə göstərilən pozuntular iştirakçı dövlət tərəfindən protokolun ratifikasiyasından əvvəl baş vermişdir və bu pozuntular protokol qüvvəyə mindikdən sonra davam etməmişdir.

Şikayətə baxılması

Komitə ayrı-ayrı hallarda BMT-nin Baş Katibi vasitəsi ilə BMT-dən və ya digər orqanlardan məsələnin həllinə kömək edə biləcək istənilən zəruri sənədi xahiş edə bilər. Belə olan halda tərəflərə bu sənədlə bağlı şərhlərini təqdim etmək üçün əlavə vaxt verilir.

Şikayətə baxıldıqdan Sonra Komitənin tədbirləri

Şikayətə baxıldıqdan sonra Komitə şikayətçiye münasibətdə Konvensiyanın müddəasının və ya müddəalarının pozulması qənaətinə gəldikdə bununla bağlı qərar qəbul edir. Fakultativ Protokolun 7-ci maddəsinə uyğun olaraq iştirakçı dövlət 6 ay müddətində qərarla bağlı həyata keçirilən tədbirlərə dair Komitəyə yazılı məlumat təqdim etməlidir. Komitə həmçinin iştirakçı dövlətə əlavə məlumat verməyi ya ayrıca, ya da növbəti dövrü hesabat təqdim edilərkən verməyi təklif edə bilər.

Şikayət forması

Şikayət formasını aşağıdakı linkdən əldə edə bilərsiniz:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/modelform-E.PDF>

Şikayəti necə göndərmək olar?

Şikayəti göndərmək üçün:

Poçtla: Petitions Team
Office of the High Commissioner for Human Rights
United Nations Office at Geneva, 1211 Geneva 10, Switzerland

Faksla: + 41 22 9179022 (particularly for urgent matters)

E-malilə: petitions@ohchr.org